

Логічним завершенням є визначення на підставі результатів аналізу основних напрямів вдосконалення управління з метою підвищення ефективності функціонування економічної системи з урахуванням об'єктивно існуючих потенційних можливостей поліпшення діяльності. Отже, статистичне забезпечення управління характеризує технологію обґрунтування управлінських рішень статистичними методами.

Досвід викладання прикладної економічної статистики показав доцільність здійснення СЗУ паралельно з підготовкою дипломних проектів, у тому числі за матеріалами, зібраними під час виробничої практики. У такій спосіб відбувається акумулювання знань щодо методології статистичного аналізу в рамках дисциплін навчального плану. Це породжує нову якість знань, їх більш свідоме та широке використання у процесі інформаційно-аналітичного обґрунтування управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Головач А. В., Захожай В. Б., Головач Н. А. Статистичне забезпечення управління економікою: прикладна статистика: навч. посіб. Київ: КНТЕУ, 2005. 333 с.
2. Осауленко О. Г. Національна статистична система: стратегічне планування, методологія та організація. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2008. 415 с.

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА БОРГОВОЇ СТРУКТУРИ КРАЇН З РІЗНИМ РІВНЕМ ДОХОДІВ ЗА СТРОКОВІСТЮ ТА ВИДАМИ БОРГОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

*Гринчак Наталія Анатоліївна,
старший викладач,
кафедра економіки та менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

До тригерів боргової залежності, згідно підходу Н. Резнікової, відносяться: дефіцит поточного платіжного балансу; бюджетний дефіцит; нестачу власних заощаджень для інвестицій і економічно" го розвитку. Акторами боргової залежності можуть бути: уряди країн, Центральні банки, урядові установи, офіційні установи, неформальні утворення без чітко визначеного юридичного статусу (наприклад, Лондонський чи Паризький клуби кредиторів), державні експортно-імпортні банки, міжнародні фінансові організації, регіональні банки розвитку, торгові та інвестиційні банки, комерційні банки та їх синдикати, офшорні компанії, приватні фірми [1, с.6]. Тягар зовнішнього боргу, що зміщується у майбутнє, супроводжуватиметься відтоком ресурсів до країни-донора капіталу, що висуватиме вимоги до якості фіскального та боргового менеджменту в країні-реципієнті боргових позик та

абсолютизуватиме проблему боргової залежності. На основі даних, наведених у табл. 1 (за даними [5; 6]), можна зробити висновок про незначну частку короткострокового зовнішнього державного та гарантованого державою боргу у загальному борзі для всіх груп країн.

Таблиця 1

Структура зовнішнього державного та гарантованого державою боргу за строковістю для деяких країн на початок 2018 року

(% до загального боргу)

Група країн	Середньогрупові значення	
	Короткостроковий борг	Довгостроковий борг
Країни з низьким рівнем доходу на одну особу населення	1,3	98,7
Країни з рівнем доходу, нижчим за середній	1,4	98,6
Країни з рівнем доходу, вищим за середній	7,3	92,7
Країни з високим рівнем доходу	6,5	93,5

При цьому на початок 2017 року найбільше середньогрупове значення цієї частки мали країни з високим та вищим за середній рівень доходів – 6,5% та 7,3% відповідно, найменше – країни з низьким та нижчим за середній рівнем доходів (1,3% та 1,4% відповідно). Слід відмітити, що незначна частка короткострокового зовнішнього боргу у державному секторі має цілком очевидне пояснення: з погляду кредитора держава є найбільш стабільним та надійним позичальником порівняно з позичальниками інших секторів, тому має певні переваги у залученні зовнішніх ресурсів на довший строк.

У цілому низький рівень короткострокового боргу є позитивним фактором з позиції фінансової безпеки держави, проте недостатнім для її забезпечення. Свідченням цього є досвід країн, що найбільше постраждали під час світової фінансової кризи 2008 року, коли, окрім фінансової дестабілізації, відбулося загострення кризи у реальному секторі економіки. Зокрема, мало місце значне зниження надходжень валюти від експорту внаслідок зниження світових цін та зменшення попиту на продукцію, одночасно зменшилося споживання імпортової продукції, що збільшило навантаження на банківський сектор, який став нездатним вчасно обслуговувати свою зовнішню заборгованість. У результаті уряди цих країн були змушені взяти на себе відповідальність за борги інших секторів, зокрема банківського. У зв'язку з цим доцільно додатково розглянути структуру загального зовнішнього боргу за строковістю за всіма секторами економіки (табл. 2, за даними [4; 5; 6]).

Структура валового зовнішнього боргу за строковістю для країн з різним рівнем доходів на одну особу населення на початок 2017 року

Група країн	Короткостроковий борг		Довгостроковий борг		Загалом	
	млн дол. США	% до загального боргу	млн дол. США	% до загального боргу	млн дол. США	% до загального боргу
Країни з рівнем доходу, нижчим за середній	17 511	17,0	70 440	83,0	87 951	100,0
Країни з рівнем доходу, вищим за середній	25 898	24,3	102 014	75,7	127 912	100,0
Країни з високим рівнем доходу	826726	41,5	1051077	58,5	1877803	100,0

Отже, розглядаючи структуру загального (валового) зовнішнього боргу (див. табл. 2), можна зробити такі висновки. Частка короткострокового боргу у валовому зовнішньому борзі є значною для всіх груп країн, що, як зазначалося вище, у більшості випадків є наслідком великих короткострокових боргів банківського сектору. При цьому середньогрупове значення частки збільшується відповідно до рівня доходів на одну населення. Отже, країни з високим рівнем доходів мають найвищу частку короткострокового боргу (41,5%), країни з рівнем доходів, нижчим за середній, – найменшу (17,0%). Крім того, відповідно до даних табл. 2, загальна частка короткострокового боргу за залишковим терміном погашення за всіма секторами економіки у загальному зовнішньому борзі нашої держави становила 48,4%, що є зависоким за міжнародними стандартами.

Окремо слід наголосити на негативних тенденціях збільшення частки отриманих кредитів із плаваючою відсотковою ставкою та зростанні самих ставок у країнах з нижчим рівнем доходів на одну особу населення. Зокрема, середні ставки за позиками із плаваючою відсотковою ставкою збільшилися протягом останніх чотирьох декад майже вдвічі (з 8,3% до 17,3%) при збільшенні їх частки у загальному борзі до 60%, що пояснюється автоматичним поширенням щорічного приросту відсоткових ставок на раніше отримані позики. Крім того, через більший ризик неповернення кредиту надбавка до ставки LIBOR для країн з нижчим рівнем доходів на одну особу населення перевищила аналогічну надбавку для країн з високим рівнем доходів у три рази і становила 3% та 1% відповідно. На думку фінансових експертів Євросони, в разі зростання ринкових відсоткових ставок за довгостроковими державними зобов'язаннями до рівня 7%, відповідна країна зараховується до групи кризових і може претендувати на отримання зовнішньої фінансової допомоги. Це пояснюється порушенням нормального процесу залучення позик і рефінансування боргу [2; 3]. Ще однією ознакою сучасних тенденцій у формуванні зовнішнього державного боргу різних країн є використання широкого спектра боргових інструментів. Незважаючи на значну кількість та

різноманіття таких інструментів в умовах глобальної трансформації, у структурі зовнішнього державного боргу більшості країн переважають кредити та боргові цінні папери. При цьому перші є найпоширенішими у країнах з низьким та нижчим за середній рівень доходів на одну особу населення, другі – характерні для країн з високим та вищим за середній рівень доходів. Це пояснюється кращими можливостями країн з вищим рівнем доходів для залучення фінансових ресурсів шляхом розміщення боргових цінних паперів, зокрема облігацій зовнішньої державної позики, на міжнародному ринку капіталів з огляду на їх кращу платоспроможність та вищі міжнародні кредитні рейтинги. Водночас країни з нижчим рівнем доходів, як правило, залучають кошти від міжнародних фінансових організацій у формі кредитів під виконання конкретних програм та вимог, які висуваються цими організаціями до країни-позичальника, що робить їх обмеженішими у процесі регулювання боргу.

Список використаних джерел

1. Резнікова Н. В. Інституційні актори боргової залежності: роль кредитно-рейтингових агентств та міжнародних фінансових організацій / Н.В. Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 11. – С. 5–9.
2. Резнікова Н. В. Боргові важелі макроекономічної взаємозалежності: канали впливу на економічне зростання / Н.В. Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 13. – С. 5–11.
3. Резнікова Н.В. Нові контури боргової залежності: тригери кризових проявів в умовах глобальної взаємозалежності / Н.В. Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 15. – С. 5–12.
4. Official website International Monetary Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/>.
5. Official website Joint External Debt Hub [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jedh.org/>.
6. Official website World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

*Даць Ірина Вільгельмівна,
професор кафедри філософії
та соціально-гуманітарних дисциплін,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

В ринкових умовах все більше уваги в наукових дослідженнях приділяється питанням розвитку господарюючих суб'єктів, засобам досягнення ними успіху. Отже, стратегічні аспекти діяльності виходять на перший план. Проблему стратегічного управління потрібно розглядати в такій послідовності: стратегія підприємства – стратегія життєздатності підприємства – стратегічні